

Aprobat prin Decizia Consiliului Camerei Notariale

Nr. 1 din 17.07.2024

Președinta Consiliului Camerei Notariale

Aliona TELEUCĂ

Nota informativă

privind unele aspecte legate de eliberarea certificatelor de moștenitor

în cazul decesului celui care a lăsat moștenirea până la 01.03.2019

și a decesului moștenitorului acestuia începând cu 01.03.2019

Moștenirea se deschide la momentul decesului celui care a lăsat moștenirea, fie că este fizic constat, fie că este declarat prin hotărâre judecătorească definitivă. Potrivit principiului neretroactivității legii, devoluțiunea moștenirii, în cazul unui conflict de legi în timp, va fi guvernată de legea în vigoare la data deschiderii acesteia.

Legea aplicabilă succesiunii în ansamblul său reglementează în special (art. 2659 alin. (2) Cod civil):

- a) temeiul, momentul și locul deschiderii moștenirii;
- b) vocația succesorală a beneficiarilor, stabilirea cotelor-părți ce le revin acestora, a obligațiilor care le pot fi impuse de către cel care a lăsat moștenirea, precum și a altor drepturi privind succesiunea, inclusiv drepturile succesoriale ale soțului supraviețuitor;
- c) capacitatea succesorală;
- d) dezmoștenirea și nedemnitatea;
- e) transferul către moștenitori și, după caz, către legatari al bunurilor, drepturilor și obligațiilor din care se compune masa succesorală, inclusiv condițiile și efectele acceptării succesiunii sau a unui legat sau ale renunțării la acestea.

În practică un grad sporit de complexitate prezintă succesiunile successive, îndeosebi atunci când legislația aplicabilă este diferită pentru fiecare moștenire. Prezenta notă cuprinde soluții practice pentru eliberarea certificatului în cazul a 2 moșteniri succesive: dintre care una cade sub imperiul prevederilor legale ale Codului civil adoptat la data de 06.06.2002 în vigoare până la data de 01.03.2019, iar alta prevederilor legale ale Codului civil în vigoare din 01.03.2019.

Speță:

La data de 01.07.2018 a decedat Cucu Ion. Moștenitorii acestuia sunt moștenitorii legali – soția Cucu Maria și doi copii ai defunctului, care au acceptat moștenirea, dar nu au ridicat certificatul de moștenitor.

La data de 02.03.2019, soția Cucu Maria a decedat. Cercul de moștenitori al acesteia este: 1 copil chemat la moștenire în temeiul testamentului, conform căruia a fost desemnat unic moștenitor. În masa succesorală rămasă după ambii defuncți intră un bun proprietate comună devălmașă.

Întrebări de clarificat: Câte certificate de moștenitor vor fi eliberate, care va fi conținutul acestora, cine vor fi indicați în cercul de moștenitori?

În speță avem 2 moșteniri deschise în diferite perioade de timp și guvernate de diferite legi. Eliberarea certificatului de moștenitor se va realiza conform legii în vigoare la data deschiderii moștenirii. Art. 96 alin. (2) din Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială (în vigoare la 1 martie 2019), prevede expres că, *succesiunilor deschise pînă la intrarea în vigoarea a prezentei legi se vor aplica reglementările legislației în vigoare la momentul deschiderii succesiunii.*

În cercul de moștenitori al fiecărui defunct se vor include persoanele care la data deschiderii moștenirii:

- a) aveau vocație succesorală (legală sau testamentară) (art. 1432 alin. (3) Cod Civil în vigoare la data deschiderii primei moșteniri/art. 2164 Cod Civil în vigoare la data deschiderii celei de-a doua moșteniri);
- b) aveau capacitate succesorală (art. 1433 Cod Civil în vigoare la data deschiderii primei moșteniri/art. 2167 Cod Civil în vigoare la data deschiderii celei de-a doua moșteniri);
- c) au acceptat moștenirea în termenul de opțiune succesorală (art. 1516 alin. (3) Cod Civil (în vigoare la data deschiderii primei moșteniri)).

Fiecare moștenire deschisă va fi dezbătută separat pentru stabilirea temeiului chemării la moștenire, a cercului de persoane care au vocație succesorală și a cercului de moștenitori. Pentru moștenirile deschise pînă la 01.03.2019 se va examina și dreptul de proprietate al defunctului asupra bunurilor/drepturilor care îi aparțineau. Certificatul de moștenitor pentru această categorie de moșteniri va cuprinde referințe atît la cercul de moștenitori și cota lor din moștenire cît și la bunurile/drepturile care au intrat în masa succesorală a defunctului.

În speța de mai sus se recomandă următoarea consecutivitate a acțiunilor întreprinse de notar:

Notarul va elibera, după decesul soției Cucu Maria, certificat de moștenitor conform reglementărilor legale în vigoare la 01.03.2019. Certificatul de moștenitor va cuprinde informația despre cercul de moștenitori ai acesteia, cota succesorală care le revine. Certificatul de moștenitor nu va cuprinde lista bunurilor care intră în componența masei succesorală (art. 2542 alin. (3) Cod Civil)

La cererea **tuturor** moștenitorilor soțului Cucu Ion și ai tuturor moștenitorilor soției Cucu Maria, notarul potrivit art. 49 alin. (2)-(3) din Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială, va determina dreptul de proprietate al soților decedați și va elibera certificat cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie. Se vor elibera 2 certificate, care confirmă dreptul de proprietate al fiecăruia dintre soți. Certificatelor de proprietate pentru fiecare coproprietar li se atribuie numere diferite de înregistrare (art. 49 alin. (5) din Legea nr. 246/2018). Art. 49 din Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială reglementează competența specială a notarilor care instrumentează proceduri succesoriale privind eliberarea certificatului de proprietar:

Alin. (2) *În cazul decesului unuia din coproprietarii devălmași, certificatul de proprietate asupra cotelor-părți din proprietate comună în devălmășie se eliberează de notarul care instrumentează dosarul succesoral în baza cererii scrise a tuturor coproprietarilor devălmași și a moștenitorilor coproprietarului devălmaș decedat.*

Alin. (3) *În cazul decesului cîtorva coproprietari devălmași, eliberarea certificatului de proprietate ține de competența notarului care primul a deschis procedura succesorală și care va solicita de la notarii*

care au deschis procedurile succesoriale după ceilalți coproprietari decedați informația cu privire la moștenitorii acestora.

În cazul determinării cotelor-părți, originalele actelor de proprietate vor fi reținute în arhiva notarului care a eliberat certificatul cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie.

La cererea moștenitorilor soției, Cucu Maria (decedată după 01.03.2019), notarul va elibera în cadrul dosarului succesoral deschis după decesul soțului Cucu Ion, un certificat de moștenitor în care în calitate de moștenitori vor fi indicați soția Cucu Maria decedată, care a acceptat, dar nu și-a legalizat drepturile la cota-parte ce îi revine din averea succesorală și copiii acestuia la cota-parte ce li se cuvine acestora din averea succesorală rămasă după decesul tatălui, conform reglementărilor legale în vigoare până la 01.03.2019 (Anexa nr. 1 model certificat de moștenitor).

În cadrul fiecărei proceduri succesoriale notarul urmează să stabilească cercul de moștenitori și să verifice întrunirea condițiilor necesare pentru a fi moștenitor (vocația succesorală și capacitatea succesorală) reieșind din circumstanțele existente la data deschiderii moștenirii (data decesului celui ce a lăsat moștenirea). Astfel, în certificatul de moștenitor vor fi indicați moștenitorii primului defunct, inclusiv persoana care era în viață la data deschiderii moștenirii celui ce a lăsat moștenirea, chiar dacă la data eliberării certificatului de moștenitor aceasta nu mai este în viață. Ca urmare este posibilă eliberarea certificatului de moștenitor cu indicarea în cercul de moștenitori a unei persoane decedate la data eliberării acestuia (art. 2167 alin. (3) Cod Civil, redacția nouă și art. 1433 Cod Civil, redacția până la modernizare, art. 564 Cod Civil din 26.12.1964), doar dacă aceasta era în viață la data deschiderii moștenirii. Certificatul se va elibera la cererea moștenitorilor acestuia.

În cazul în care după decesul soțului Cucu Ion procedura succesorală nu a fost deschisă, iar soția Cucu Maria și copiii acestuia au acceptat moștenirea după decesul soțului prin intrarea în posesia averii succesoriale, notarul urmează să solicite moștenitorilor confirmarea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesia averii succesoriale, inclusiv de către soția Cucu Maria. În cazul în care moștenitorii nu pot prezenta confirmarea faptului acceptării succesiunii prin intrarea în posesie a averii succesoriale, acest fapt poate fi constatat de instanța de judecată.

Ulterior, la cererea oricărui moștenitor al cet. Cucu Ion, inclusiv și la cererea moștenitorilor soției Cucu Maria, notarul va deschide procedura succesorală după decesul soțului Cucu Ion (dacă dosarul succesoral nu este deschis de către alți moștenitori), moștenitor fiind inclusiv și soția Cucu Maria, în rest urmînd să fie aplicată procedura menționată mai sus.

În ordine cronologică:

1. Notarul va elibera certificat de moștenitor în cadrul procedurii succesoriale desfășurată după decesul soției Cucu Maria, stabilind cercul de moștenitori conform reglementărilor legale intrate în vigoare la 01.03.2019.

Certificatul de moștenitor, conform art. 2542 alin (3) Cod Civil nu va include lista bunurilor care intră în componența masei succesoriale, nici la partea de constatare, nici la mențiuni.

2. Deoarece în masa succesorală sunt bunuri proprietate comună devălmășă, în scopul eliberării certificatului de moștenitor după decesul soțului Cucu Ion, la cererea moștenitorilor ambilor soți, notarul va

elibera certificate cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie (art. 49 alin. (2)-(3) din Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială).

3. Cucu Maria care la data decesului soțului avea vocație și capacitate succesorală și care a acceptat moștenirea în termenul prevăzut de lege pentru exprimarea opțiunii succesoriale, a dobândit calitatea de moștenitor, din momentul deschiderii moștenirii și va fi indicată în certificatul de moștenitor ca moștenitor al soțului, la cota care îi revenea conform legii la data deschiderii moștenirii. Certificatul de moștenitor după decesul soțului Cucu Ion va fi eliberat la cererea moștenitorului defunctei Cucu Maria. În certificat vor fi indicați moștenitorii și cotele acestora din averea succesorală. *(Anexa nr. 1 model certificat de moștenitor)*. La enumerarea actelor de proprietate în certificatul de moștenitor eliberat conform reglementărilor de până la 01.03.2019, se va face referință și la certificatul de proprietate care confirmă dreptul de proprietate al defunctului Cucu Ion.

Art. 64 alin. (2) din Legea cu privire la notariat nr. 1453 din 08.11.2002 în vigoare la data deschiderii primei moșteniri prevedea că certificatul de moștenitor se eliberează moștenitorilor care au acceptat succesiunea în modul stabilit de legislația civilă pe numele tuturor moștenitorilor sau, la dorința lor, fiecărui în parte.

În registrul de publicitate respectiv se vor face următoarele înregistrări consecutiv:

1. În temeiul certificatului de moștenitor eliberat după decesul lui Cucu Ion se va înregistra dreptul de proprietate al moștenitorilor – câte 1/6 cotă parte fiecare.

Cota ce i-a revenit moștenitorului defunct Cucu Maria (1/6) din moștenirea soțului său se va înregistra după moștenitorul ei (iar în cazul altei spețe, unde ar fi mai mulți moștenitori ai Mariei, cota primită de Maria rămâne în indiviziune între ei) în baza Certificatului de moștenitor eliberat în cadrul procedurii desfășurate după Cucu Maria și a Certificatului de moștenitor eliberat în cadrul procedurii desfășurate după Cucu Ion.

2. Dreptul asupra 1/2 cotă parte ce aparținea defunctei Cucu Maria se va înregistra după moștenitorul ei în baza certificatului de proprietar care confirmă dreptul ei de proprietate și a Certificatului de moștenitor eliberat în cadrul procedurii desfășurate după Cucu Maria.

Anexa nr. 1 (Model certificat de moștenitor conform speței)

CERTIFICAT DE MOȘTENITOR LEGAL

Eu, notarul _____, în temeiul art. 1500 Cod civil în redacția în vigoare la data deschiderii moștenirii, art. 7 al Codului civil al Republicii Moldova în redacția în vigoare începând cu 01.03.2019, art. 46 din Legea pentru punerea în aplicare a Codului civil al Republicii Moldova, atest, că moștenitor al cet. **Cucu Ion**, codul personal _____, decedat la 01.07.2018, ultimul domiciliu în mun. Chișinău, str. _____, la 1/3 cotă parte **este** soția – **Cucu Maria**, codul personal _____, decedată la data 03.03.2019, locul reședinței obișnuite în Republica Moldova, _____.

Averea succesorală, pentru care s-a eliberat prezentul certificat constă din:

1/2 (una doime) cotă-parte din unitatea în condominiu constituită din apartamentul nr. _____, situat în Republica Moldova, mun. Chișinău, sect. Rîșcani, str. _____, cu suprafața totală de 41,3 (patruzeci și unu întregi și trei zecimi) m.p. și suprafața locativă 15,8 (cincisprezece întregi și opt zecimi) m.p., înregistrat în Registrul bunurilor imobile cu numărul cadastral _____.

Cota parte din apartamentul nominalizat este proprietatea celui ce a lăsat moștenirea în baza: Contractului de vânzare-cumpărare autentificat cu nr. 5-166 la data de 18.02.1994 de către BNS nr. 1 mun. Chișinău (înscris în Registrul Bunurilor Imobile cu nr. 16212/2003 la data de 29.04.2003), a Hotărârii Comisiei Municipale de privatizare a fondului de locuințe Chișinău nr. 21 din 16.12.1993, fapt confirmat prin Certificatul nr. 043047 din 09.07.2015, eliberat de către Direcția Generală Economie, Reforme și Relații Patrimoniale din cadrul Consiliului municipal Chișinău și a Certificatului cu privire la dreptul de proprietate asupra cotei-părți din proprietatea comună în devălmășie nr. ____ eliberat la data de _____ de către notarul _____.

Conform Certificatului privind valoarea bunului imobil în scopul impozitării nr. ____, eliberat de către Serviciul Cadastral Teritorial "Chișinău", I.P. "Cadastrul Bunurilor Imobile" la data de _____, valoarea estimată a cotei-părți din apartamentul sus numit constituie _____ lei (____ lei).

În rezultatul eliberării prezentului certificat, moștenitorului – Cucu Maria, îi revine dreptul de proprietate asupra 1/6 cotă-parte din apartamentul nr. ____ situat în Republica Moldova, mun. Chișinău, _____.

Prezentul certificat este eliberat la cererea moștenitorilor cet. Cucu Maria, decedată la data de _____, numărul de identificare _____, indicați în Certificatul de moștenitor nr. ____ din ____ 2019 eliberat de către notarul _____.

La 2/3 cotă-parte din averea succesorală indicat în prezentul certificat a fost eliberat certificat de moștenitor.

Prezentul certificat urmează a fi înregistrat în Registrul bunurilor imobile, ținut de către Serviciul Cadastral Teritorial.